

S.D.Ü. İLAHİYAT FAKÜLTESİ YAYINLARI NO: 16
BİLİMSEL TOPLANTILAR NO: 6

TÜRKİYE'DE YÜKSEK DİN EĞİTİMİNİN SORUNLARI, YENİDEN YAPILANMASI ve GELECEĞİ SEMPOZYUMU

BİLDİRİLER - MÜZAKERELER

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	95698
Tas. No:	377,8356 -TUR, Y

16-17 EKİM 2003
ISPARTA-2004

TERTİP HEYETİ

BAŞKAN

Prof. Dr. Ekrem SARIKÇIOĞLU

ÜYELER

Doç. Dr. İsmail Hakkı GÖKSOY, Doç. Dr. Ramazan BUYRUKÇU,
Yrd. Doç. Dr. Saadettin ÖZDEMİR, Arş. Gör. Safinaz ASRİ

ÇÖZÜMLEME

A. Hümeysra ASLANTÜRK, İ. Latif HACINEBİOĞLU, Kemalettin TAŞ, Nejdet DURAK, Haluk SONGÜR, Galip TURCAN, A. Sıdika OKTAY, Ali BULUT, Sevim ÖZDEMİR, A. Yılmaz SOYYER, M. Sadık AKDEMİR, Zahit KARAÇAM, H. Tevfik MARULCU, Bilal GÖKKİR, Bilal SAMBUR, Rıfat OKUDAN, Kamile ÜNLÜSOY, Ahmet YILDIRIM, Musa KOÇAR, Adem EFE

ISBN-975-7929-71-9

İÇ DÜZEN

Nejdet DURAK; İshak ÖZGEL, Bahattin YAMAN

KAPAK

N. DURAK

BASKI

S.D.Ü. İlahiyat Fakültesi Baskı Merkezi
Ali Çolak

Yayınlanan Yazıların Sorumluluğu Yazarlarına Aittir
Yayınlanan tebliğler kaynak gösterilmek şartıyla iktibas ve atıf şeklinde kullanılabilir

©S.D.Ü. İlahiyat Fakültesi Isparta 2004

İSTEME ADRESİ

S.D.Ü. İlahiyat Fakültesi Merkez Kampüsü ISPARTA
Tel: (0246) 237 10 61 Fax: (0246) 237 10 58

İLÂHİYAT TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI ÜZERİNE BAZI MÜLAHAZALAR

Prof. Dr. Ekrem SARIKÇIOĞLU*

İlahiyat Fakülteleri yıllardan beri genel ilahiyat bilimleri araştırma ve öğretimi üzerinde durarak ülkemize yüksek din eğitimi almış görevliler yetiştirmeğe gayret etmektedir. Genelde bu eğitim ilahiyat mezunlarının çalışma alanları dikkate alınmadan, öğretmenlik ve diyanet hizmetleri gibi ayırım yapılmadan bir eğitim veriliyor, mezunlar daha sonra buralarda iş başında kendilerini yetiştirmeğe gayret gösteriyorlardı. Ancak Diyanet İşleri Başkanlığı kendi teşkilatı için mevcut ilahiyat eğitimini yetersiz bularak, kendi içinde tekrar 30 aylık bir eğitime tutuyor ve buralarda önem verdiği bazı dersleri yoğun bir şekilde okutarak başarılı olanları teşkilatında ihtiyaca göre üst makamlarda görevlendiriyordu. Halen de bu durum devam etmektedir. Bunun anlamı şudur: Diyanet İşleri Başkanlığımız, İlahiyat Fakültelerindeki eğitimi ve öğretim kadrolarını yeterli bulmuyor, kendi teşkilatı içinde başarılı bulduğu kişileri maaşlarını da ödeyerek, kurduğu kurslarda yaklaşık üç yıl süren yeni bir yüksek öğrenim ve eğitime tabi tutuyor. Buralarda okutulan derslerin içeriklerini, Arapça ve Tefsir, Hadis, Fıkıh gibi geleneksel dersler ve geleneksel tarihi içerik teşkil ediyor.

---

* S.D.Ü. İlahiyat Fakültesi Dekanı

Özellikle derslerin Arapça kaynak metinlerden olmasına dikkat ediliyor. Arapça kaynakları geleneksel tarihi yöntemlerle anlayan, yorumlayan bir kadro yetiştirilmeye çalışılıyor.

Bu yıl Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yüksek lisans ilanlarında, tezsiz yüksek lisans ilanı da verilmiş, ancak bunun özel bir formasyon değil, muayyen bilim dallarında tezliye paralel bir program olduğu görülüyor. Pratik hayata, çalışma alanlarına yeterli katkı planlanmamış gibi görünüyor. Çünkü içeriğini istediğim de bana verilen bilgi, tezliye paralel ama tezi olmayan bir program olduğu belirtildi.

İlahiyat Fakülteleri genel eğitim ve öğretiminde çalışma alanlarını değil, bilim dallarını dikkate aldı, aksaklıklar göç yolda düzeler mantığıyla deneme yanılma yöntemine, kaderine bırakıldı. Kim nerede hangi alanda başarılı olduysa, orada çalışsın mantığına bırakıldı. 1997 de (28 Şubat sürecinde) Din Eğitimi öğretmenliği genel İlahiyat Eğitiminden ayrıldı ise de yapılan iş, genel eğitim bilimleri derslerini bir bölümde okutmak, diğer bölümde okutmamak şeklinde tezahür etti. Genel İlahiyat Eğitiminde Diyanet Teşkilatındaki görevler yeterince dikkate alınmadı. Diyanetin İlahiyat Mezunları için kurs olarak açtığı otuz aylık eğitim, görmemezlikten gelindi ve İlahiyat Fakültelerinin konuya eğilmelerini gerektiren bir mesaj olarak da algılanmadı.

Kanaatımızca İlahiyat Fakülteleri kendi dışında amatörce gelişen eğitim, öğretim çalışmalarını da dikkate almalı, onlara kayıtsız kalmamalı ve halkımızın, kurumlarımızın ihtiyaçlarına göre yeniden yapılanmalara gitmelidir. Güncel gelişmelere, ihtiyaçlara göre programlarını gözden geçirmelidir. Yarıyıllara bağlı ders geçme, ders seçme ve kredili değerlendirmeler bize esnek ve deneysel çalışmalarımızda büyük kolaylıklar sağlayabilecek özelliktedir. Sonucunu kesin öngöremediğimiz konularda bizlere deney imkanı vermektedir. Fakülte ve bilim dallarının kendi içlerinde gelişmesine engel hiçbir faktör yoktur.

Aşağıdaki tebliğimde Diyanet Hizmetlerine yönelik İlahiyat Tezsiz Yüksek Lisansı tasarı programı üzerinde durmak istiyorum. Şu anda fakültelerimizde Yüksek Lisans ve Doktora düzeyinde eğitimler yapılmaktadır. Ancak bunlar daha çok ilim adamı ve araştırmacı yetiştirmeye yönelik programlardır. Özellikle Ankara ve İstanbul İlahiyat Fakülteleri bu çalışmaları muayyen bilim dalları bazında yapmaktadırlar ki, mezunların Diyanet Teşkilatı bütünlüğü içinde bir çalışma alanı bulmaları hemen hemen imkansızdır. Örneğin Dini Türk Edebiyatı dalında Yüksek Lisans ve Doktora yapmış bir kişiye, Diyanet Teşkilatında yayın faaliyetleri dışında

hangi görev verilebilir? Müftülük, vaizlik, dini danışmanlık vs. gibi genel görevler için üst seviyede hangi dallarda ne derece bilgiye ihtiyaçları olduğunu hiç düşündük mü? Bunlar şanı büyük, geçmiş dönem otoritelerimizin şanlarını daha da yüceltici programlardır. Zaten otoritelerin buna ihtiyaçları da yok. İhtiyaç, günümüz inananlarının inanç, ibadet ve ahlak sorunlarına cevap bulacak, çağdaş din bilim uzmanları ve idarecileridir, diye düşünüyorum.

Kendimce, 40 yıllık üniversite ve din eğitimi hayatımın deneyimlerine dayanarak bir tasarı önermek istorum. Bu tasarımın mükemmel, tartışılmaz olduğu iddiasında da değilim. Ancak daha iyiyi, daha doğruyu bulabilmek için sizlerin de katkılarıyla ihtiyacımız olan bir programın gelişmesi için bir tartışmaya ön ayak istiyorum. Şöyle ki:

Tezsiz İlahiyat Yüksek Lisans Eğitimi, Diyanet Teşkilatı hizmet alanına yönelik formasyon veren en az iki veya üç yıl süreli bir eğitim ve öğretim olmalıdır. Burada Diyanetin mevcut kurslarında olduğu gibi, öğrencilerin kaynak metinlere rahatça inebilmeleri hedefi yanında çağdaş inanç, ibadet, ahlak sorunlarına çözüm arayabilen, örnek kişiliği ile halkımıza liderlik yapabilen özelliklerde eleman yetiştirilmelidir.

Programa alınacak öğrencilerde LES vs gibi genel şartlar yanında yabancı dil Arapça puanı aranmalıdır. Yine transkript not ortalama dereceleri de yüz tam puan üzerinden 70 in üzerinde olmalıdır. Sözlü sınavın ölçüsü de öğrencinin ses, hizmet aşkı ve temsil yeteneği olmalıdır.

Tezsiz Yüksek Lisans süresi tartışılabilir, ben iki yıl, yani dört semestre üzerinden aşağıdaki programı tartışmaya açmak istiyorum:

1. Yarıyıl

Dersin Adı: Kredisi:

Konuşma Arapçası (404)

İçeriği; Günümüz Arap radyo ve televizyonlarında kullanılan Arapça hakimiyetine yönelik konuşma ve yazma temrinleri, bu konudaki gerekli çalışmalar.

Klasik Arapça (404)

İçeriği: Kur'an ve Hadis mecmuaları başta olmak üzere diğer geleneksel dini metinleri okuyup, anlamaya imkan verecek metin çalışmaları.

Kur'an Kraatı (223)

İçeriği: Kur'anı musiki makamlarıyla güzel okuyabilme becerisi kazandırmaya yönelik çalışmalar ve temrinler.

Tefsir Metinleri (223)

İçeriği: Klasik Tefsir kitaplarından metinleri okuyup anlayabilmelerini sağlayacak çalışma programları olmalıdır.

Hadis Metinleri (223)

İçeriği: Klasik Hadis mecmualarından örnek metinlerle, onları okuyup anlama yeteneği kazandırılmalıdır.

Hukuk Metinleri (223)

İçeriği: Klasik Fıkıh kitaplarından örneklerle onları okuyup anlayabilecek bir yetenek kazandırılmalıdır.

II. Yarı Yıl

Konuşma Arapçası (404)

İçeriği: Günümüz Arap televizyon ve radyolarında kullanılan konuşma ve yazı dili örnek ve alıştırımları ile güncel Arapça pratiği geliştirilmelidir..

Klasik Arapça (404)

İçeriği: Arapça klasik dini metinlerden örnekler ile, adayın klasik dili anlama becerisi geliştirilmelidir.

Tefsir metinleri (404)

İçeriği: Çeşitli klasik tefsir kitaplarından örneklerle tefsir metinlerini okuma, anlama, kaynaklardaki bilginin tenkit ve tahlile dayalı olmasına dikkat edilmeli, aynı konunun çok kaynaklı olmasına özen gösterilmeli, konuya uygun doğru kaynak kullanma bilinci verilmelidir. İsrailiyat ve tefsirin yazıldığı çağların güncelliğini kaybetmiş sosyal ve tabiat bilgilerinden kaynaklanan yorumları tahlil bilincinde olmalıdır.

Hadis Metinleri (202)

İçeriği: Çeşitli hadis metinlerinden örneklerle adayın hadis mecmualarını okuyup anlama ve güncelleştirebilme yeteneği geliştirilmelidir.

Kıraat Farklılıkları (202)

İçeriği: Günümüze kadar gelen kıraat farklılıkları hakkında bilgilendirme.

Hukuk Metinleri (202)

İçeriği: Klasik fıkıh kitaplarından örnek Arapça metinlerle eski hukuk kültürünü anlama yeteneği kazandırılmalıdır.

III.Yarı Yıl

Arapça konuşma (202)

İçeriği: Günümüz Arapçasından gazete ve dergi metin örnekleriyle çağdaş yazıları okuyup anlama yeteneği geliştirilmelidir.

Klasik Arapça (202)

İçeriği: Klasik metinlerden örneklerle kalasik Arapça bilgisi derinleştirilmelidir.

Tefsir Usulü (202)

İçeriği: Günümüz tefsir problemleri ve anlama yöntemlerine, akademik çevrelerin araştırmalarına ağırlık verilmelidir .

Hadis Usulü (202)

İçeriği: Günümüzde hadislerin anlaşılması ve yorumu ile ilgili sorunlar ve anlama yöntemlerine yer verilmelidir.

İnanç Sorunları (202)

İçeriği: Günümüzde tartışılan inanç konuları ve çözüm yolları aranmalıdır.

Dini Teşkilatlar (202)

İçeriği: İslam ve Gayri Müslim ülkelerdeki resmi veya gayri resmi dini cemaatlerin idareleri üzerinde durulmalıdır.

Dinler Arası İlişkiler (202)

İçeriği: İslam Dışı inanç mensuplarıyla diyalog arayışları ve sınırları ve esasları üzerinde durulmalıdır.

İslam Mezhepleri ve Cemaatleri Arası İlişkiler (202)

İçeriği: Değişik İslamî akım ve mezheplerin aralarındaki sorunlar ve diyalog arayışları, sınır ve esasları tartışılmalıdır.

Hukuk Bilimi (202)

İçeriği: Günümüz hukuk metodolojisi, hukuk teorileri, hukuk felsefeleri, İslam hukuk felsefesi konu edilmelidir.

IV Yarı Yıl

Din Devlet İlişkileri (202)

İçeriği: İslam ve İslam dışı ülkelerdeki din-devlet ilişkileri, sekülerizm anlayışları üzerinde durulmalıdır.

İdare Hukuku (202)

İçeriği: Mevcut hukukumuzdaki İdari işlemler, eylemler, yorumlar, geçerlilikleri vs. konuları üzerinde durulmalıdır.

Günümüz İslam Hukuku Sorunları (404)

İçeriği: İslam hukuk usulünün ve İslam hukukunun günümüzdeki sorunları ele alınmalıdır.

Klasik Arapça (202)

İçeriği: Klasik metin örnek alıştırılmalarına devam edilmelidir.

Mezhepler Arası İnanç meseleleri (202)

İçeriği: Mezhep ve cemaatlerin inanç ve ibadetlerdeki farklılıkları. İman – Ahlak ilişkileri ele alınmalıdır.

Okkult Bilgiler (202)

İçeriği: Dinlerin içine karışmış ve halkın dinle bütünleştiği, kehanet, büyü, sihir, fal, astroloji vs. gibi gizli bilgiler, mahiyet ve değerlendirilmeleri yapılarak verilmelidir ki, cemaatlerini bunlardan koruyabilsinler, bunlarla ilgili sorunlara cevap bulabilsinler.

Sosyal İlişkiler (202)

İçeriği: Adab-ı muaşeret, protokol bilgileri, resmi ilişkiler vs. olmalıdır.

Not: Dersler seminerler şeklinde aktif olarak işlenmeli, dersin ilk birinci ve ikinci haftalarında öğretim üyesi ilk seminer derslerini verirken daha sonraki haftalarda dersler öğrenciler tarafından hazırlanmalı ve tartışmalı şekilde verilmeli.

I. Yarıyıl Dersleri I. Sınıf Güz Yarıyılı	Krd
Konuşma Arapçası	4 0 4
Klasik Arapça	4 0 4
Kur'an Kıraatı	2 0 2
Tefsir Metinleri	2 0 2
Hadis Metinleri	2 0 2
Hukuk Metinleri	2 0 2

2. Yarıyıl Dersleri 1. Sınıf Bahar Yarıyılı	Krd
Konuşma Arapçası	4 0 4
Klasik Arapça	4 0 4
Tefsir Metinleri	4 0 4
Hadis Metinleri	2 0 2
Kıraat Farklılıkları	2 0 2
Hukuk Metinleri	2 0 2

III. Yarıyıl Dersleri	Krd
Arapça Konuşma	2 0 2
Klasik Arapça	2 0 2
Tefsir Usulü	2 0 2
Hadis Usulü	2 0 2
İnanç Sorunları	2 0 2
Dini Teşkilatlar	2 0 2
Dinler Arası İlişkiler	2 0 2
İslam Mezhepleri ve Cemaatleri Arası İlişkiler	2 0 2
Hukuk Bilimi	2 0 2

IV. Yarıyıl Dersleri	Krd
Din Devlet İlişkileri	2 0 2
İdare Hukuku	2 0 2
Günümüz İslam Hukuku Sorunları	4 0 4
Klasik Arapça	2 0 2
Mezhepler Arası İnanç Meseleleri	2 0 2
Okkult Bilgiler	2 0 2
Sosyal İlişkiler	2 0 2